

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 170 кор.

За границею.

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокі число по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш мидости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових ісаїзмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских свят о 5^{1/2} год. пополудни.

Редакция, администрация і експедиция «Руслана» під ч. 1. пл. Домбровського (Хорунщини). Експедиция місцевя в Агенції Соколовського в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженя. — Рекламациі неопечатані вільні від порта. — Оголошеня авіачайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надіслаїм» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

Крайна пора отямитись!

(Дальше).

Ми навели в попередних числах майже в цілости ті місця статей «Діла», в котрих оно виказало політичне невироблене і незрілість нашої суспільности, а із свого боку додали ми деякі поясненя і наводили з «Правди» виїмки із статей писаних в тім напрямі перед 10 або 12 роками, в котрих вже тоді указувано на ті хиби і недостачі нашої суспільности і взивано до направи і усуненя тих хиб. Одначе всі ті остороги або були заглушувані опозиційним шумом або стрічали лайку і напасти. В хвилях розваги і спокійного роздумування дійшло і «Діло» по стілько літах до того самого пізнаня сумного стану нашої суспільности і подало сї свої замітки своїй публиці під розвагу. Одначе в дальших своїх виводах «Діло», виказуючи хиби нашої суспільности впадає таки в односторонність в осуді, проти котрої мусимо таки звернути ся.

«Діло» пише іменно ось що:

«З тим поверховним пониманем народної діяльности стоїть в найтіснішій звязи брак міри в оцінці суспільних справ, прикмета пятама всім політично незрілим елементам. Правила певної пропорциональности і то пропорциональности опертої на певних реальних моментах, в нашім народнім житю майже не слїдно. Всі справи: перворядні і підрядні, рішаючі і акцидентальні, трактуємо ми в суміш, однаково — коли навіть не кладемо звичайно більшого натиску на справи і прояви менше важні, ігноруючи цілком пераз справи глибоко сягаючого суспільного значіння. Клясичний період сего підношеня марниць до перворядної ваги а ігнорованя справді поважних справ, період колтунського рутенства, коли то головні справи були: азбука, календар і трираменний хрест, а лише мимоходом трактовано такі «марниці» як хлопські сервітути або спольнізованя не всіх галицьких гімназій — той період виправді вже минув, як і зачинає до минувшини належати в другий період, де філюлогія і етнографія в теорії а борба о «написи» в практиці — ту знов не кажемо ще, щоби они були непотрібні! — абсорбували всю увагу суспільности а не лишили місця для таких, сто раз важійших справ, як політичне освідомлене мас, квестія аграрна, економічна організація і т. д. Все одначе ми ще непоправні. Досить перейти лише думкою послїдні два три роки нашого народного житя, щоби завважати диспропорцію між тим, як приняла наша публіка такі справи як університетска і рільничий страйк, станиславівска гімназія і бюра посередництва праці, або хочби як она приняла соймову сецесию, не кажучи вже про безліч інших справ».

Се правда, що напу суспільність виховувало дневникарство в тім напрямі, що она не мала міри в оцінці справ і трактувала їх в суміш або знов заняла ся часом одною менше важною справою і забула про важнійші. Так в 60-их роках «Слово» заповняло цілі стовпці т. зв. обрядовщи-

ною або азбучними, правописними спорами, а ніхто не звернув бачности на ту важну хвилю, коли заводили в Галичині польський язик в урядах і школах. Відомо нам по переказу, що віденське правительство за часів митрополита Литвиновича заявило готовість, завести в шести гімназіях руску мову викладну, однак тодішний посол о. Могильницький назвав се марницею і заявив митрополитови, що нам належать ся всі гімназії в східній Галичині — стануло на тім, що опісля довгі літа мусили ми вдоволяти ся одною! Отсе відноситься до сего періоду, котрий «Діло» називає періодом «колтунського рутенства». Але зовсім хибно і тенденційно представляє «Діло» другий період, де по его думці філюлогія і етнографія в теорії а борба о «написи» в практиці нібито абсорбували всю увагу суспільности, не лишаючи місця для важнійших справ. «Діло» має на думці добу т. зв. нової ери, забуває однак, що до того часу відноситься так важне для економічного розвитку нашого народу придбаня, як «Дністер» або такі культурні придбаня, як рускі гімназії в Коломиї, опісля в Тернополі, кілька шкіл взірцевих при учит. семінариях, катедра руска історії в університеті, переміна Товариства ім. Шевченка в наукове і фінансове его забезпеченя і т. п. Пригадаємо тут, як оцінювала ще в 1893. р. черновецька «Буковина» таке придбаня, як «Дністер»:

«Агенції Дністра». Ще не минуло 4 роки, як руске товариство взаїмних забезпечень розпочало свої чинности, а вже воно приносить Русинам необчислїми користи. З ріжних тих користей укажемо тут на агенції, котрі в послїдних роках стали ся немаловажним побічним промислом для сотень Русинів і підтримують у нас майже затрачений дух промисловости. Число агенцій «Дністра» виносило вже при кінці 1893-го року 275. З того числа агентів було господарів 63, сїльських панків 41, сьвященників 40, церковних півців 38, громадських писарів 26, громадських начальників 11, властителей реальної 10, виедлужених учителїв, урядників та офіцирів 12, ріжних урядників 9, майстрів 7, купців 5, крамарів 4, почтмайстрів 4, нотарияльних та адвокатських заступників 3, автикарів, лікарів, міщан, властителей дїбр по 2. (Дося загальне число збільшило ся, між иншим прибуло кілька агентів на Буковині). З сего спису видко, що кожний стан, який є на Русі, приклав руки до здвигненя сили «Дністра». Правда, многі перебрали агенції в патріотизму, але для инших приносять агенції дійсний хосен. А се є також одла з користей «Дністра», що він став би місцем чесного зарібку для своїх людей. І се повинно також спонукувати кожного Русина забезпечувати свое майно лишень в «Дністрі». Бо поминувши то, що се товариство заложене руским грошем, що в его дирекції находить заняте кільканаїцять молодих руских людей, що діловодство провадить ся по руски, що товариство що року підпирє инші рускі заклади грїшми (по 1000 зр. також і «Діло»), що нарешті услїва тут такі самі як де инде: треба пригадати собі, що «Дністер» для кожного письменного Русина може «на случай потреби стати хлібодавцем! Отже лишень брак зрозуміня річи є

причиною того, що все таки ще тисячі будинків руских не обезпечені в своїм рускім «Дністрі», що навіть галицькі церкви, помимо припоручень владик, не належать до сего товариства. Підтримуємо самі ріжних агентів всякого роду чужих інтересів і жалуємо ся, що чужі люди взяли верх над нами! — Надходить суха пора, котру супроводжають страшні пожари, що нищать рускі родини: в таку пору пригадуємо Русинам, най завчасу гасять огні в рускім «Дністрі». — *Прятедь».*

З сего видно, що «Буковина» вже тоді зрозуміла, чим може бути «Дністер», а нині се хиба признає кожний.

(Дальше буде).

Япансько-російска війна.

Українець про Япанцїв.
(Конець).

Жінки ще менші ростом чим чоловіки, а лице й волося в їх таке-ж саме як і в чоловіків; коси в їх ростуть дуже великі, і вони не заплітають їх так як у нас, а зачісують так як я ранше казав.

Одежі на Япанках я не бачив такої як у нас або в других людий Європи. Для приміру сказати, довгий халат без коміра, як я й попередю казав, і там, де в переду коло шиї треба-б крючків або яких небудь застібок, то в їх і місце те поодрізуване кліньями. Той же халат разом править і за корсетку, і за спідницю, і за свитку, і коло його, як уже вам звісно, нема гапликів, а його Япанка як вдягне, то неперемінно і підперізує, багата шовковим поясом, а бідна або мужичка якою будь ганчіркою, і всяка Япанка, як вона вдягнена і підперезана, то виходить так як облизана, або вірніше, як у мішку зашита; кожна Япанка як зовсім одягнеть ся то ще на щось із заду, нижче пояса, підв'язує невеличку подушечку, з лікоть довжиною і з пів ліктя шириною; замісь чобіт і у їх погодовно «сандалї».

Тепер ви й подумайте, чи красива Япанка в своїому япанському уборі.

Обличя у всіх Япанців якоесь хмурне; усмішки ніколи не побачиш; здаєть ся, немов вони весь свій вік на когось сердять ся. Цілі тисячі їх мені доводилось бачити за послїдні чотири роки (1900—1903 р.) живучи в Китайщині, і вони однакові. Положим, між собою як балакають, то буцїм то й веселі, всюди й сьміють ся. Котрі вміють балакати по нашому, то кожний тільки про те й балакає, що йому треба, так, для приміру, як що купує, або продає, або найма, або просить; любить розпитувати, як хто живе у себе дома, і які в кого порядки і так далі; за себе-ж і за своїх людей і за порядки, які в їх там у Япанії, ні один ні на макове верро нічого не скаже, і як спитає його про що будь, то він буцїм то того й не чує і стараєть ся перебити і забалакати про щось инше. Як же йому треба чого навчить ся, особливо грамоти по нашому, то він не стане ні перед якою тратою, тоді бува ласкавий, дає гроші, купує подарунки, годує й панува, і таким прикниеть ся рідним, нібо то брат. Память у їх на щот грамоти страшно велика. Учити ся довго не люблять, особливо у наших, місяців три-чотири і годі.

